

UN TEATRU CONSECVENT CU SINE

Deschiderea stagiunii (a XXII-a), pregătită cu atenție și grijă deosebite, are un caracter festiv în acest teatru cu ținută de adevărat Național. Afișe sobre și frumoase anunță în oraș premiera piesei *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă; altele mici, de un format elegant, inaugurarea *Studioului 172*; iar pliante difuzate printre abonați și spectatori „liberi” oferă, într-un stil cald și direct, titlurile și data premierelor anului teatral, încit o lectură rapidă a acestui succint program de buzunar te edifică asupra planului de ansamblu al stagiunii. Așadar, publicul timișorean va viziona din repertoriul permanent: *Ce-ați voi* de Shakespeare, *Maior Barbara* de Shaw, *Simple coincidențe* de Paul Everac, *Sfântul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga (reluări din stagiunea trecută; ar putea vedea, de asemenea, și *Omul cel bun din Siciuan* de B. Brecht, dacă plecarea intempestivă a doi interpreți principali n-ar solicita refacerea spectacolului), precum și următoarele noi premiere: *Unchiul Vania* de Cehov, *Mincinosul* de Goldoni, *Insula* de Mihail Sebastian, *Lungul drum al zilei către noapte* de O'Neill.

Echipa de regizori concentrată în acest an la Timișoara (Marietta Sadova, C. Anatol, I. Veakis) își cunoaște precis îndatoririle, pregătindu-se din vreme pentru montările de pe parcurs. Nou la Timișoara este *Studioul 172*. Așa cum se spune în caietul-program, teatrul va oferi publicului un nou teren de dialog.

Primul spectacol adună laolaltă pe afiș trei piese într-un act, diferite ca temă și stil: sceneta într-un act *Incepem* de I. L. Caragiale, o adevărată „ars dramatica” — scrisă cu vervă incisivă, la inaugurarea companiei Davila — ce-și păstrează și azi actualitatea programului estetic; *Dactilografii* de Schisgal — un exercițiu de virtuozitate pentru doi actori tineri și în impetuoasă formă (Dora Chertș și Ovidiu Moldovan); în sfârșit, „cîntecul de glorie al iubirii, pentru teatrul de cameră”, *Dragostea lui Don Perlimplin* de Federico Garcia Lorca — prețioasă miniatură dedicată puterii emoționante a iubirii, suportul unui alt studiu de stil și atmosferă, dificil prin originalitatea expresiei specifice lui Lorca. Alegerea acestor texte cred că mărturisește o ambițioasă incursiune în diverse modalități teatrale și a fost, cu aplicație și discernămint artistic, condusă de către regizorul Ianis Veakis. În continuare, Studioul era prevăzut cu un grupaj de piese într-un act de V. I. Popa, Ion Slavici și Iosif Vulcan, și un recital ce cuprinde în acoladă poezia românească de la Văcărești pînă la Tudor Arghezi. Existența acestui studio modest ca bază tehnică-materială, și mai mult decît modest ca aspect, oferă însă actorului un spațiu și timp prețios pentru studiu, stimulînd și la o extensie în aria repertoriului. Regizorul Ianis Veakis ne mărturisește că în intențiile studioului nu sînt experimentele „extravagante” și nici incursiunea pe tărîmul unor domenii spectacologice inaccesibile deocamdată actorilor: pantomimă, commedia dell'arte, teatrul total.

În ciuda unor premise solide (permanente regizorale reputate, completarea colectivului actoricesc, repertoriu fixat), care par să certifice buna desfășurare a stagiunii, în rîndul factorilor responsabili din teatru am descoperit motive de îngrijorare. Întrebind conducerea care este planul de perspectivă mai îndepărtat, dacă se preconizează dincolo de acest an construirea unei suite echilibrate de montări în acord cu necesitățile de creștere ale colectivului, am constatat lipsa unor condiții de natură să favorizeze elaborarea unei asemenea perspective. Așa cum spune Gheorghe Leahu, „perspectiva artistică este deocamdată condiționată de cea organizatorică”. În condițiile unei instabilități artistice, a lipsei de utilaj, a maximelor obligații de plan, este greu de conturat linia dezvoltării viitoare.

Trebuie spus că, în acest teatru, o consecvență demnă de laudă veghează asupra montărilor, chiar dacă de multe ori transferul unor protagoniști atacă spectacolul în

centrale sale vitale. Actorii cu renume azi pe scene bucureștene au ucenicit și s-au afirmat la Timișoara. Resimțindu-și dureros pierderile, de fiecare dată, teatrul își strîngea rîndurile, neoprindu-se pe loc. Nu e mai puțin adevărat că nucleul său central se împospătează în continuare cu forțe tinere și promițătoare. O nouă pleiadă de tineri se afirmă azi viguros, făcînd față unor roluri dificile și responsabile. Cităm cîteva nume: Dora Cherteș, Florina Cercel, Elisabeta Jar, Jeanine Stavarache, Ovidiu Moldovan, Ștefan Sassu, Miron Șuvagău, Viorel Iliescu; ei îngăduie mai mult decît o undă de optimism în privința incontestabilei lor evoluții.

Aceeași exigență se manifestă în spectacolele de amploare, deși lipsa totală a unui corp de ansamblu, a elementelor necesare unei figurații calificate ridică în fața directorilor de scenă dificultăți nepermise în condiții de lucru normale. Alt impediment, și nu de ultimă importanță, este discontinuitatea folosirii spațiului scenic, prin împărțirea sălii cu teatrul muzical din localitate (situație proprie și altor mari centre — Iași, Cluj). Cerința premierelor în lanț, firească aici ca și la toate teatrele din țară, în medie 8—9 premiere pe stagiune, numărul riguros de deplasări și raportul invers proporțional dintre reprezentații și spațiul real de repetiții duc la concluzia că Teatrul „Matei Millo” din Timișoara (ca și alte colective din țară) depune o muncă de-a dreptul eroică, pentru a face față cu probitate cerințelor publicului și exigențelor proprii.

În perimetrul acestor mari exigențe se înscrie spectacolul inaugural *Io, Mircea Voievod*. Direcția de scenă a Mariettei Sadova și viziunea plastică a Elenei Veakis au ridicat textul piesei lui Dan Tărchilă la valorile unui spectacol de factură clasică, în buna accepție a cuvîntului. Comprimarea unor pasaje discursive, estomparea unor tendințe de retorism exterior, cîteva dislocări, binevenite, în text au dus la un solid decupaj regizoral, ce accentuează cu sobrietate ideile piesei printr-un rapid montaj de secvențe cinematografice, întretăiate de mari scene — tablouri panoramice. Mișcarea, partiturile vocale, relațiile dintre interpreți au căpătat, atît în scenele de masă cît și în cele de plan-detaliu, precizie și relief. O caracterizare sobră a personajelor, un control sever al jocului dau senzația de disciplină artistică nu prea întîlnită într-un spectacol de o asemenea factură. Faptul că în scenă nu se declamă (decît răzleț și cu foarte mici excepții), că mișcarea nu are pecetea „istoricistă” dă dintr-o dată pregnanță ideilor dezbătute, captînd interesul spectatorilor în jurul problemelor de reală rezonanță actuală, ce constituie miezul piesei.

Gheorghe Leahu (Mircea) și Jeanine Stavarache (Arina)

Scenă din spectacol

O scenografie inspirată a demonstrat că ambianța unui spectacol istoric românesc poate fi modernă (și nu modernistă) prin linie și culoare și de un pregnant specific național, fără abuz de materiale și elemente etnografice. Un imens perete-fundal de culoarea aramei, acoperit cu un vechi text slavonesc — reproducerea autentică a unui înscris domnesc —, aduce sugestiv timpul istoric în prim-plan. O construcție miniaturală — un foisor domnesc, în culorile și dimensiunile unei „enluminuri” — sporește senzația de spectacol, de joc. Culorile scenei, aramă coclită, verde de baltă și verde întunecat, aproape negru-bronz, aur stins, se prelungesc în costumele ce mi s-au părut o demonstrație de gust și rafinament în combinarea liniilor îmbrăcămintii europene a spocii (costumul venețian) și elementul autohton (sumanul, catrința și fota), subtil și armonios întrețesute. Deși multiplele personaje sînt distincte prin costum și expresie, deși spectacolul păstrează culoarea și dinamica frescei istorice, interpretarea lui Gheorghe Leahu în rolul titular acordă reprezentăției valoarea unui mare monolog dramatic. Actorul domină spectacolul, dînd preț reflexiei și nu acțiunii, relevînd ideea, gîndirea independentă și modernă a voievodului muntean, și apoi gestul. Mircea Voievod se impune ca o distinsă figură de diplomat abil, alert în gîndire, căruia idealul de neafrînare și libertate îi dictează destinul de om și cîrmuitor. Asigurarea unei păci traionice pentru pămîntul urgisit de năvălirile dușmane îi conduce viața, consumată în același timp de o dureroasă dramă. Gh. Leahu a relevat, cu finețe și patos lucid, dramatismul acestei existențe neînțelese de epocă, singurătatea copleșitoare a celui înconjurat de oameni mai mici decît el în gîndire și simțire.

Meditațiile lui Mircea la Cozia au devenit iambii spectacolului. În ambianța monahală, ce degajă un puternic suflu emoțional prin frumusețea detaliului plastic, desfășurarea unei gîndiri de o înaintată filozofie laică renașcentistă se colorează dramatic

prin contrast. În scenele de masă, ca, de pildă, cea a soborului curții adunate pentru dezbaterile politicii lui Mircea față de prințul otoman, caracterul istoricist — convocarea unui divan boieresc — se estompează în fața dinamismului conflictului interior, cu finețe exteriorizat de protagonist. În tăcerea lui Mircea, în felul cum ascultă diferitele păreri, se trădează sentimentele sale: trufia, demnitatea, conștiința valorii umane și naționale, ca și durerea omului neînțeles și silit să pară soț-tiran, tată crud. Interpretarea Elisabetei Jar dă o încordată tensiune dramatică rolului secund al Marci. O undă de poezie delicată, sobră în exaltare, iradiază Jeanine Stavarache-Arina.

Teatrul din Timișoara nu-și îngăduie nici o clipă de răgaz. Cu febrilitate se pregătesc noile montări: *Mincinosul* de Goldoni și *Făt-Frumos*, basmul lui Horia Furtună. Alte repetiții, în paralel, „recondiționează” spectacolele stagiunii trecute, pentru a le aduce la rampă nealterate. Ceea ce demonstrează că, în ciuda greutăților organizatorice, munca de zi cu zi continuă în ritmul accelerat și intensiv cu care, pare-se, colectivul s-a desprins, considerându-l firesc.

M. I.

Baia Mare

ROADELE FLUCTUAȚIEI

Cele mai bune rezultate obținute de teatrele noastre, în ultimii ani, au arătat că, din mulțimea factorilor care determină succesele, *stabilitatea trupei* rămâne unul din cei mai importanți. Atâta timp cât această condiție — de ordin organizatoric — nu este asigurată, orice discuție generalizată, legată fie de problema idealului estetic, fie a culturii teatrale etc., în jurul căreia se organizează astăzi atât de aprinse dezbateri, mi se pare osîndită a rămîne în domeniul teoriei. M-am convins încă o dată de acest lucru, văzînd situația la Teatrul de Stat din Baia Mare, în acest prag de stagiune, cînd, după 14 ani de cînd urmăresc activitatea sa, mi-a fost dat să stau de vorbă cu cel de al 18-lea director venit de vreo două luni la conducerea instituției. Mă întreb cum își va duce el la îndeplinire complicata misiune de a ridica la o treaptă superioară activitatea teatrului băimărean cînd, aproape în fiecare zi, e nevoit să aprobe cîte un transfer? Anul trecut au plecat de la Baia Mare o parte din actorii tineri, talentați absolvenți de institut, în care teatrul și-a pus mari nădejdi. Acum, în plină desfășurare a noului an teatral (cînd, de fapt, în regulament se prevede că nu se mai pot face schimbări pînă la sfîrșitul stagiunii), pleacă patru din actorii maturi — dînd pur și simplu peste cap întreaga producție artistică a teatrului. *Comedia erorilor*, una din montările de efort ale echipei din Baia Mare, realizată la sfîrșitul stagiunii trecute în regia lui Farkas Istvan — spectacol care, pe lîngă energie, a pretins și grele investiții materiale, și care era departe de a fi epuizat — nu s-a mai putut relua la deschiderea actualei stagiuni, deoarece unul din actorii care dețineau un rol principal, Ion Mîinea, a plecat la Oradea. Spectacolul cu piesa Sidoniei Drăgușanu, *Întîlnire cu îngerul*, de asemenea nu s-a mai putut programa, protagonistul Costin Iliescu mutîndu-se la teatrul din Petroșani.

Am văzut aci primul spectacol din actualul sezon teatral, *Omul cu mîrtoaga*, în direcția de scenă a lui Petre Meglei. Cu echipa existentă: Ion Uță (Chirică), Larisa Stase Mureșan (Ana), Mircea Olaru (Varlam), Virgil Fătu (Inspectorul general), Ecaterina Sandu (Fira) și alții, la care s-a adăugat Ștefan Moisescu (Nichita) — chemat de la Teatrul Național din Cluj, să joace în această reprezentatie —, regizorul a dat piesei lui G. Ciprian, într-un cadru scenic îngrijit, o interpretare onestă, apropiată spectatorului. Iată însă că și această montare, care s-a bucurat de o bună primire din partea publicului, va fi, probabil, în situația de a fi suspendată pînă se va găsi un înlo-